



Samen maken wij Teylingen

Kadernota 2025-2028

Teylingen. *Moderne dorpen midden in de wereld*



gemeente
TEYLINGEN

Bestuurlijke inleiding.....	3
Financiële situatie op hoofdlijnen.....	5
1.1 Meerjarenperspectief.....	5
1.2 Relevante ontwikkelingen.....	6
1.3 Oplossingsrichtingen voor structureel sluitende begroting.....	8
Beleidsmatige ontwikkelingen.....	9
2.1 Programma Samenleven.....	9
2.2 Programma Leefomgeving.....	12
2.3 Programma Bedrijvigheid.....	19
2.4 Programma Bestuur.....	20
2.5 Algemene dekkingsmiddelen.....	22
Financiële ontwikkelingen.....	23
3.1 Gemeenschappelijke regelingen.....	23
3.2 Indexatie.....	24
3.3 Voorstellen.....	25
3.4 Overige mutaties.....	27
3.5 Bestuurlijke keuzes voorstel college waar geen dekking voor is(nieuw beleid).....	29
Toezichtregime provincie.....	30
Autonome financiële ontwikkelingen.....	31
Bijlage 1 Overzicht investeringsschema	32
Bijlage 2 Stand van zaken Motie van 03-07-2024.....	34

Bestuurlijke inleiding

Het college van burgemeester en wethouders biedt aan de leden van de gemeenteraad de Kadernota 2025-2028 aan. In deze nota schetsen we de inhoudelijke opgaven en de financiële ontwikkeling die wij de komende jaren verwachten. Het vormt 'het kader' voor het opstellen van de Begroting 2025 en de Meerjarenbegroting 2026-2028.

Koers houden en keuzes maken

Het Rijk heeft vanaf 2026, ook wel het zogenaamde ravijnjaar, forse bezuinigingen op gemeenten aangekondigd. Terwijl de beschikbare financiële middelen afnemen, nemen de verantwoordelijkheden en taken van gemeenten toe, wat resulteert in een onevenwichtige balans. Door de val van het kabinet en de lopende formatie voor een nieuw kabinet blijft het voorlopig onzeker hoe fors de bezuinigingen vanuit het Rijk gaan zijn. Op dit moment is er sprake van een grote opgave om 2026 en verder sluitend te krijgen. De Meicirculaire 2024 biedt nog geen toereikende oplossing voor de jaren 2026 en verder, maar biedt wel ruimte voor een zorgvuldige route richting 2026. We gaan een periode tegemoet waarin we lastige keuzes moeten maken met elkaar.

Niet alleen de formatie van een nieuw kabinet, maar ook andere ontwikkelingen leiden tot onzekerheden en hebben een direct effect op het financieel meerjarenbeeld. Zo hebben we te maken met een toenemend aantal complexe maatschappelijke opgaven. Ook opgaven waarbij de vraag om een oplossing rechtstreeks of via de landelijke overheid bij de gemeenten wordt neergelegd, bovenop het reguliere werk. En ook voor de gemeente wordt alles duurder.

Beleidsarme Kadernota

De Kadernota 2025-2028 is zo goed als sluitend en er zijn vooralsnog geen bezuinigingen ingezet. Wel zien we voor komende jaren flinke uitdagingen. Richting de Begroting 2025-2028 gaan we met elkaar kijken hoe we deze opgave met elkaar kunnen gaan invullen. We hebben dan ook een sobere beleidsarme Kadernota opgesteld. In deze Kadernota zijn geen nieuwe investeringen opgenomen, tenzij al besloten door de gemeenteraad. Er zijn wel voorstellen voor nieuw beleid opgenomen in hoofdstuk 3.5. Deze zijn niet opgenomen in het financieel perspectief. Het college zal deze voorstellen alleen opnemen als hier dekking voor wordt gevonden. Dit wordt dan als besluit opgenomen bij de besluiten in de Programmabegroting 2025.

In deze Kadernota staan de volgende ontwikkelingen opgenomen:

- Onvermijdelijke beleidsmatige ontwikkelingen;
- Kostenontwikkelingen van gemeenschappelijke regelingen op basis van de zienswijzen op de begrotingen 2025, plus overige indexaties;
- Opdrachten vanuit het coalitie- en raadsakkoord 'Samen maken we Teylingen';
- Raadsbesluiten die zijn genomen na de vaststelling van de begroting 2024, besluiten tot en met de raadsvergadering van 27 juni 2024;
- Nieuwe wettelijke taken volgens de circulaires van het Rijk die nog niet zijn opgenomen in de begroting; (zie hoofdstuk 1.1);
- Mogelijk nieuw beleid, zonder dekking. Niet financieel vertaald in Kadernota (zie hoofdstuk 3.5).

Het college stelt voor:

- De Kadernota 2025-2028 technisch sluitend te maken;
- Het opnemen van een stelpost van 450K. Tussen de Kadernota 2025-2028 en het opstellen van de Programmabegroting 2025 wordt er binnen de organisatie gekeken naar posten die al een aantal jaren een onderschrijding laten zien. De verwachting is dat dit ongeveer 450K kan opleveren.

Oog voor iedereen

Het college heeft als doel om te kunnen blijven doen waarvoor we als overheid gesteld staan en wat inwoners, ondernemers en partners van de gemeente mogen verwachten. Er zijn wettelijke taken uit te voeren, ambities waar te maken en er zijn een aantal grote strategische opgaven. Het college wil dat inwoners, jong en oud, prettig kunnen leven in Teylingen. Om daaronder een gezonde financiële basis te leggen blijft het college de uitgangspunten naleven en stelt waar nodig prioriteiten. Om zo samen te blijven streven naar een gemeente waar iedereen zich thuis voelt en kansen krijgt om zich te ontwikkelen.

Namens het college van burgemeester en wethouders,

M.E.I. Volten
Wethouder Financiën

Financiële situatie op hoofdlijnen

1.1 Meerjarenperspectief

Het startpunt voor deze kadernota vormen de resultaten uit de Programmabegroting 2024-2027 voor de jaarschijven 2025-2027, waarbij het resultaat van 2027 de basis is voor 2028. Voor het eerst zijn de uitkomsten van de Meicirculaire 2024 verwerkt in de Kadernota 2025-2028.

Het meerjarenperspectief na de verwerking van de eerder genoemde ontwikkelingen is als volgt:

Tabel meerjarenperspectief

(Bedragen x 1.000 euro; +/- = nadeel)	2025	2026	2027	2028
Stand begroting 2024-2027 (doorgetrokken naar 2027)	983	-3.717	-4.006	-4.006
Resultaat septembercirculaire 2023 inclusief correctie	-1.066	-1.180	-223	-223
Resultaat decembercirculaire 2023	311	185	189	195
Raadsbesluiten (t/m april 2024)	-319	-319	-319	-319
Voorlopige cijfers Meicirculaire 2024	3.145	4.416	4.020	3.906
Startpunt Kadernota 2025-2028	3.054	-615	-339	-447
<i>Indexaties</i>				
Tabel Indexatie gemeenschappelijke regelingen	-2.353	-2.042	-1.916	-1.956
Tabel Overige indexaties	-1.379	-1.379	-1.379	-1.379
<i>Voorstellen</i>				
Tabel onvermijdelijk	217	-2	-24	-65
Tabel Bestuurlijke keuzes voorstel college	-156	-193	-230	-230
<i>Overige jaarrekeningleertrajecten/mutaties</i>				
Tabel Leereffecten jaarrekening 2023/overige mutaties	168	168	168	168
<i>Subtotaal mutaties</i>	<i>-3.503</i>	<i>-3.448</i>	<i>-3.381</i>	<i>-3.462</i>
Meerjarenraming 2025-2028	-450	-4.063	-3.720	-3.909
Stelpost Onderuitputting	450	450	450	450
Saldo na stelpost onderuitputting	0	-3.613	-3.270	-3.459

Resultaten Meicirculaire 2024 Gemeentefonds

De mutaties die het gevolg zijn van de Meicirculaire 2024 Gemeentefonds. Een toelichting over de Meicirculaire 2024 is opgenomen onder Relevante ontwikkelingen.

Mutaties uit zienswijzen gemeenschappelijke regelingen

In de mutaties uit zienswijzen gemeenschappelijke regelingen zijn de financiële wijzigingen meegenomen die aan de gemeenteraad zijn aangeboden. In paragraaf 3.1 zijn de verschillende gemeenschappelijke regelingen opgenomen.

Mutaties als gevolg van indexaties

Indexaties uit de verschillende taakvelden die financiële gevolgen hebben. Hierin ook opgenomen de stijging van de Onroerende-zaakbelasting van 3,7%. Een totaal overzicht is opgenomen in paragraaf 3.2.

Saldo mutaties uit voorstellen

Deze mutaties hebben betrekking op voorstellen die onder andere eerder zijn genomen en gevolgen hebben voor de begroting 2025. In de paragraaf 3.3 zijn bij de financiële mutaties toelichtingen opgenomen. Sommige voorstellen zijn onvermijdelijk. Een aantal voorstellen zijn een bestuurlijke keuze voorstel college

Overige jaarrekening leertrajecten/mutaties

Deze mutaties zijn het gevolg van de toegenomen inflatie en bijstellen van diverse uitgaven en inkomsten. In de paragraaf 3.4 zijn deze mutaties kort toegelicht.

Stelpost onderuitputting

Tussen de kadernota 2025-2028 en het opstellen van de programmabegroting 2025 wordt er binnen de organisatie goed gekeken naar posten die al een aantal jaren een onderschrijding laten zien. De verwachting is dit ongeveer 450K kan opleveren.

1.2 Relevante ontwikkelingen

Financiële situatie op hoofdlijnen

Deze Kadernota is gebaseerd op de cijfers van de Programmabegroting 2024 en eventuele doorwerkingen uit de Programmarekening 2023. Nieuw beleid en (autonome) ontwikkelingen, maar ook geplande investeringen geven voor de komende jaren een nieuw financieel begrotingsbeeld. Het gaat dan zowel om incidentele als structurele inkomsten en uitgaven.

Het begrotingsbeeld in 2025 is positief. De jaren na 2025 worden grotendeels beïnvloed door de maatregelen van het Rijk. Het zogenaamde Ravijnjaar 2026 werkt meerjarig door en geeft voor de gemeente Teylingen een negatief beeld.

Meicirculaire 2024 Gemeentefonds

De uitkomsten van de Meicirculaire 2024 zijn ingebracht in deze Kadernota 2025 om een zo'n getrouw mogelijk beeld te geven van de meerjarige financiële situatie.

De Meicirculaire is de vertaling van de Najaarsnota van het Rijk, zonder het onderhandelingsresultaat van de lopende kabinetsformatie. De circulaire bevat informatie over de nieuwe financieringsystematiek vanaf 2024, een incidentele compensatie vanaf 2024 tot en met 2029 en het schrappen van de opschalingskorting vanaf 2026.

Na verwerking van alle mutaties is de volgende berekening gemaakt.

	bedragen x € 1.000				
Resultaat totalen meicirculaire 2024	2024	2025	2026	2027	2028
Stand Decembercirculaire 2023	62.834	62.110	57.281	57.762	58.115
Uitkomst Meicirculaire 2024	1.928	3.145	4.416	4.020	3.906
Totaal Algemene uitkering	64.762	65.255	61.698	61.783	62.021

	bedragen x € 1.000				
Wijzigingen in de meicirculaire 2024	2024	2025	2026	2027	2028
a.Ontwikkeling uitkeringsfactor en maatstaven	1.757	2.998	4.285	3.887	3.766
b.Taakmutaties	19	47	36	36	43
c.Jeugdzorg	13	100	96	96	97
d.Invoering Omgevingswet	139				
Totale mutaties meicirculaire 2024	1.928	3.145	4.416	4.020	3.906

Tussen de Kadernota 2025 en Programmabegroting 2025 wordt bekend of de taakmutaties reeds een onderdeel zijn van de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen.

1.3 Oplossingsrichtingen voor structureel sluitende begroting

De jaren 2026 en verder laten een structureel negatief beeld zien. Het college van Teylingen stelt voor om samen met de leden van de raad hiervoor een proces te starten na het zomerreces 2024. Het college stelt voor om hierbij ook te kijken naar de taken van gemeenschappelijke regelingen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

2.1 Programma Samenleven

Raadsprogramma 2022-2026

De zorg in Teylingen moet voor iedereen toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit zijn. De gemeente gaat uit van de eigen kracht van mensen en wil daar waar nodig hulp en ondersteuning bieden.

Wij willen investeren in een gezonde levensstijl van onze inwoners.

Verder ziet de gemeente Teylingen oplossingen in het inzetten op preventie en vroegsignalering, als het gaat om jeugdzorg.

De Maatschappelijke agenda is de kapstok van waaruit we werken. We zien een aantal ontwikkelingen waar we rekening mee moeten houden naast de uitwerking van de (herijkte) maatschappelijke agenda. Belangrijke accenten voor de komende jaren zijn bestaanszekerheid, kansgelijkheid en positieve gezondheid. Ook kijken we hoe onze Maatschappelijke Agenda bij kan dragen aan het uitvoeringsprogramma Duin- en Bollenstreek en visa versa.

Daarnaast hebben we te maken met toenemende vergrijzing, stijgende zorgkosten, financiële tekorten en met een toenemende krapte op te arbeidsmarkt. Hierdoor worden het invullen van openstaande vacatures en het uitvoeren van de maatschappelijke opgaven steeds lastiger.

We zien extra instroom van nieuwkomers die hun plek moeten vinden in die inclusieve samenleving. En we zien extra instroom van vluchtelingen die opgevangen moeten worden binnen de wettelijke taken vanuit de Spreidingswet.

De Transformatie binnen de Jeugdzorg zet zich de komende jaren ook nog door. Kostenbeheersing en kwaliteitsverbetering zijn speerpunten in de Hervormingsagenda. Als gevolg van de steeds meer toename in de kosten moeten we er rekening mee gaan houden dat er regionale taakstellingen niet gerealiseerd kunnen gaan worden. Om dit tegen te gaan is er binnen Holland Rijnland besloten om een bestuurlijke Taskforce in te stellen.

Het voorzieningenniveau in deze gemeente staat onder druk hetgeen voornamelijk verband houdt met het (negatieve) meerjarenperspectief. Hierdoor wordt het steeds lastiger om aan bestaande wettelijke verplichtingen, nieuwe wettelijke verplichtingen en lokale ambities te voldoen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Onderwijshuisvesting (bestaand)
- Bibliotheek (aangescherpt vanaf 2025)
- Lokale ambities:
 - o Teylingen heeft de ambitie om te groeien. De ontwikkeling van Nieuw Boekhorst is daar een voorbeeld van. Een nieuwbouwwijk vraagt ook om het meegroeien van het voorzieningenniveau.
 - o In 2024 wordt mede op verzoek van de raad gewerkt aan nieuw accommodatiebeleid. Binnen dit accommodatiebeleid wordt ook de link gelegd met het Toetsingskader Sport en het Toetsingskader Cultuur.

Het huidige financiële perspectief geeft onvoldoende mogelijkheden om aan al deze ontwikkelingen te voldoen.

Ook de komende jaren werken we verder aan het versterken van onze uitvoeringsorganisaties zoals Provalu en Voor leder 1. Voor de ontwikkeling van Provalu is een visie vastgesteld en wordt gewerkt aan de transformatie naar een sociaal werkbedrijf.

Vitaliteit

Alliantie positieve gezondheid

In het eerste kwartaal van 2022 zetten 20 organisaties hun handtekening onder de doelen van de Alliantie Positieve Gezondheid Zuid-Holland Noord. Deze zorg- en welzijnsorganisaties, gemeenten en onderwijsinstellingen zetten zich in om Zuid-Holland Noord in 2030 één van de meest Positief Gezonde regio's van Nederland te maken, waarbij we ons onder meer sterk maken voor de Rookvrije Generatie.

Deze brede kijk op gezondheid wordt in Teylingen mede vormgegeven via het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) met als doelen:

1. Gelijke gezondheidskansen voor iedereen in Teylingen
2. Een vitale en gezonde leefomgeving
3. Een sterke sociale basis
4. Gezond leven in Teylingen
5. Aandacht voor mentaal welbevinden
6. Vitaal ouder worden
7. Regionale preventie infrastructuur

Via het Integraal Zorgakkoord (IZA) wordt op deze thema's de regionale ketenaanpak georganiseerd.

Doorontwikkeling Stiwa naar sportbedrijf

Stiwa verzorgt maatschappelijke voorzieningen in Teylingen, zoals sport- en recreatiecomplex Wasbeek en diverse sporthallen. De gemeente wordt eigenaar van het nieuwe sportbedrijf (BV). Er wordt op dit moment een plan van aanpak geschreven.

Talentontwikkeling

Bibliotheek

De bibliotheek kent een structureel exploitatietekort, dat mede wordt veroorzaakt doordat de gemeente Teylingen landelijk gezien minder per inwoner uitgeeft aan de bibliotheek.

Er ontstaat een probleem in de dienstverlening en het aantal openingsuren als deze tekorten niet worden aangevuld.

Het kabinet wil dat elke gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Gemeenten krijgen daarvoor extra geld en vanaf 2025 ook een wettelijke taak (zorgplicht).

Twee vestigingen in Teylingen worden opnieuw ingericht, in lijn met de nieuwe wettelijke taak.

Werk en Inkomen

Doorontwikkeling Provalu naar sociaal ontwikkelbedrijf

De doelgroep is in de afgelopen jaren veranderd en vraagt om andere dienstverlening. Daarnaast worden de vroegere SW-plaatsen niet meer door het Rijk gefinancierd. Daarom is een Toekomstvisie voor Provalu opgesteld richting 2030, waarin is aangegeven dat Provalu zal veranderen richting een sociaal ontwikkelbedrijf. Het implementatieplan hiervoor wordt in 2024 opgesteld.

Opvoeden en opgroeien

ATLAS-klas (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief zie hoofdstuk 3.5.)

Het schooljaar 2023 - 2024 draait de aTLas-klas. Dit is een samenwerking tussen regulier en speciaal onderwijs in een preventieve aanpak. Het gaat om 'thuis-nabij' onderwijs voor kinderen uit Voorhout die tijdelijk een meer gespecialiseerde aanpak of omgeving nodig hebben.

De Pilot loopt af na het schooljaar 2023 - 2024 en de voorlopige resultaten zijn positief. De wens is om de aTLas-klas voort te zetten. Samen met het onderwijs wordt onderzocht hoe deze werkwijze op een duurzame manier kan worden ingericht.

Thuis wonen

Ambitieovereenkomst Wonen, Welzijn en Zorg

De gemeenten Teylingen, Lisse en Hillegom en meer dan twintig betrokken partners hebben gezamenlijk een visie op de toekomst van wonen, welzijn en zorg opgesteld. Die staat in de *Ambitieovereenkomst wonen+ welzijn+ zorg HLT Betrokken, betekenisvol en vitaal ouder worden* en is 14 november 2022 ondertekend.

Via community building wordt samen met de samenleving gewerkt aan het realiseren van de ambities. Een voorbeeld is het project Buur en Buurt, waarmee nieuwe verbindingen worden gerealiseerd.

Hulp bij meedoen

Oekraïense ontheemden

De opvang van de ontheemden wordt voor een langere periode dan in eerste instantie werd gedacht. Nu het conflict voortduurt zet de Rijksoverheid in op het bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie van ontheemden Oekraïners in de Nederlandse samenleving. Dit betekent onder meer dat ontheemden zullen gaan bijdragen aan hun opvang wanneer ze daar genoeg inkomen voor hebben.

Vanaf 2025 volgt (naar alle waarschijnlijkheid) een verhoging van de taakstelling. Voor de gemeente Teylingen is deze opgave (inclusief de indicatieve verhoging) 210 opvangplekken. De gemeente Teylingen voldoet in 2025 niet meer aan de benodigde taakstelling en zal circa 100 opvangplekken moeten realiseren vanaf januari 2025. Deels door de nieuwe verhoging en deels doordat de gemeenten Hillegom en Lisse in 2023 en 2024 een deel van de taakstelling van Teylingen op zich heeft genomen. Dit verandert in 2025.

De wet- en regelgeving voor het opvangen van ontheemden verandert in 2025. Een vorm van verlenging van de regeling is aannemelijk. De kabinetsinzet voor de komende periode is om het voorzieningenniveau van ontheemden beter te laten aansluiten opdat van andere groepen in de maatschappij.

Opvang vluchtelingen

De Spreidingswet is op 1 februari 2024 ingegaan. De Spreidingswet verdeelt het aantal op te vangen vluchtelingen over de gemeenten in Nederland. Voor de gemeente Teylingen is deze opgave 252 opvangplekken. In het hoofdlijnen akkoord is opgenomen dat de spreidingswet zal worden ingetrokken. Het college zoekt naar locaties in het kader van de spreidingswet, maar ook voor spoedzoekers, jongeren en Oekraïners. Omdat de uitwerking van het hoofdlijnen akkoord nog niet duidelijk is werkt het college vooralsnog door aan deze opgave.

2.2 Programma Leefomgeving

De leefomgeving is continu in ontwikkeling maar 2024 is een bijzonder jaar. Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden en de uitwerking hiervan heeft veel invloed op de wijze waarop we met elkaar werken, maar ook voor bewoners en ondernemers zijn veel zaken veranderd.

De reikwijdte van de Omgevingswet gaat ver en heeft invloed op de verschillende taken die we als gemeente uitvoeren. Hier zullen we komende jaren rekening mee moeten houden, zowel met onze interne processen als ook met de dienstverlening richting onze bewoners en ondernemers.

We gaan regie voeren op de volkshuisvesting in onze regio. We gaan een volkshuisvestingsprogramma op stellen met daarbij een regionaal afgestemde woonzorgvisie. Omdat het wetsvoorstel hiervoor, de wet Versterking Regie Volkshuisvesting, nog niet is vastgesteld door de tweede kamer zijn de kosten die dit met zich meebrengt nog onduidelijk.

In de Duin- en Bollenstreek wordt in het voorjaar 2025 het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport OBS(= herijking ISG) vastgesteld met de onderdelen toekomstverkenning, landschapsstrategie, financieringsonderzoek GOM, strategische doelen en een uitvoeringsprogramma. Ons doel is om ook het Gebiedsprogramma Groen OBS hier onderdeel van te laten worden evenals de uitvoering van bijvoorbeeld de 10% groen/blauwe dooradering en andere initiatieven.

Daarnaast zullen we ook een vervolg geven aan onze doelen op het van de energietransitie, een toekomstbestendige leefomgeving en grondstoffen en circulariteit. Deze krijgen vorm in het programma Duurzaamheid.

Veiligheid

Project Dealbreakers Ondernijning (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief ,zie hoofdstuk 3.5) Binnen de aanpak Ondernijning is het voorkomen van jonge aanwas in (met name) de drugscriminaliteit één van de belangrijkste speerpunten. Dit omdat zowel onderzoeken en (politie)cijfers als signalen uit de praktijk laten zien dat drugscriminaliteit (en dan met name harddrugs) een groeiend probleem is en dat de opmars hiervan enkel gestopt kan worden door vol in te zetten op de jeugd, zowel preventief als repressief.

Vanuit het regionale samenwerkingsverband RIEC is een passende aanpak ontwikkeld onder de naam Dealbreakers, dat uitgaat van hetgeen er al is op het snijvlak van zorg en veiligheid en dit verder uitbouwt en versterkt. Een aantal omliggende gemeenten die al deelnemen aan Dealbreakers boekt hier mooie resultaten mee.

Om de implementatie van Dealbreakers te faciliteren, levert het RIEC voor de duur van 3 maanden kosteloos een kwartiermaker. Voorwaarde is wel dat de gemeente een projectleider voor 16 uur in de week levert, en dat de gemeente het project minimaal 1 jaar continueert. Naast een projectleider is inzet benodigd vanuit de teams Jeugd, Onderwijs en OOV, gezamenlijk ca. 6-8 uur per week. De benodigde capaciteit kan niet geleverd worden vanuit de bestaande formatie. De kosten van de benodigde formatie voor Teylingen bedraagt € 28.040 structureel. Dit is op basis van de verdeelsleutel 1:1:1

Voor wat betreft de externe samenwerkingspartners, vraagt Dealbreakers capaciteit vanuit het jeugd- en jongerenwerk (Welzijnswartier). De bestaande capaciteit zal hiervoor uitgebreid moeten worden. Voor de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen gezamenlijk berekent Welzijnswartier 1 fte nodig te hebben om volledig mee te kunnen draaien in het project. De kosten hiervan bedragen voor Teylingen € 38.330. Dit maakt dat in totaal structureel een bedrag van € 66.370 benodigd is.

Uitvoering prioriteiten aanpak Ondernijning (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief ,zie hoofdstuk 3.5)

Vanuit de aanpak Ondernijning is door de portefeuillehouders een drietal prioriteiten benoemd waar in de komende jaren extra inzet op benodigd is. Deze prioriteiten komen voort uit signalen vanuit het veld ondersteund door onderzoek en/of cijfers dan wel sluiten aan bij afspraken of prioriteiten voortkomende uit de regionale samenwerking in RIEC verband. Het betreft:

1. Uitvoering plan van aanpak drugs voor Hillegom, Lisse en Teylingen zoals opgesteld door onderzoeksbureau M-Ball (met medewerking van interne en externe samenwerkingspartners)
Drugscriminaliteit is een groeiend probleem in zowel Hillegom, Lisse als Teylingen. Het plan van aanpak voorziet in diverse maatregelen, zowel preventief als repressief, om de productie en handel van en in drugs terug te dringen.

2. Actualisatie van het Ondernijingsbeeld voor Teylingen in samenwerking met het RIEC
Het Ondernijingsbeeld betreft een overzicht van de mate waarin verschillende vormen van ondernijende criminaliteit zich voordoen in een bepaalde gemeente, inclusief de eventuele aanwezigheid van risicofactoren. Op basis van dit overzicht is een gerichtere inzet van interne en externe capaciteit mogelijk. Het huidige Ondernijingsbeeld dateert uit 2018.

3. Extra aandacht voor (interne) awareness, waaronder vastgoed
Om ondernijende criminaliteit zo veel als mogelijk tegen te gaan, is het belangrijk dat inwoners, ondernemers, medewerkers en bestuurders zich bewust zijn van de signalen van ondernijende criminaliteit, deze herkennen en uiteindelijk ook melden. Bestuurlijk is de wens om binnen de organisatie (onder andere) extra aandacht te besteden aan het thema Vastgoed.

Bibob (onvermijdelijk)

De inzet van Bibob is een belangrijk instrument in het kader van preventie en het voorkomen van ondernijende activiteiten. Bij de invoering van het bibobbeleid werden enkel vergunningen in het kader van de Drank- en horecawet getoetst. Door 'verplichte' en noodzakelijke aanpassing van het beleid in 2021 waarbij uitgegaan is van regionale eenduidigheid, is het toetsingskader verruimd en kunnen nu bijvoorbeeld ook omgevingsvergunningen die betrekking hebben op een bepaalde branche en vergunningsaanvragen voor casino's getoetst worden. Daarnaast is het aantal aanvragen Drank- en horecawet toegenomen (veelvuldige overnames in deze branche) en de toetsing en afhandeling van dossiers in de afgelopen periode ingewikkelder geworden ('juridisering'). De belangen zijn groot, de inzet van ondernemers is professioneel en gespecialiseerd.

Concreet is behoefte aan een extra 0,5 fte medewerker voor de uitvoering van het Bibob beleid en toetsing van dossiers. Dit betekent een uitbreiding van het aantal beschikbare uren naar 1 fulltime (36 uur) medewerker. De kosten van de benodigde formatie voor Teylingen bedraagt € 30.189 structureel.

Indien de benodigde uitbreiding van uren niet mogelijk is, dan betekent dit dat het bibobbeleid aangepast moet worden.

Bestuurlijke besluiten/maatregelen Openbare orde en veiligheid. (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief, zie hoofdstuk 3.5)

Het verzoek en de noodzaak om de inzet van bestuurlijke maatregelen is in de afgelopen jaren significant toegenomen. Dit betreft niet alleen de sluiting van panden/woningen op grond van de Opiumwet maar ook de sluiting van panden/woningen in het kader van de openbare orde en veiligheid. Daarnaast is ook de noodzaak aan verschillende soorten bestuurlijke maatregelen in het kader van openbare orde en veiligheid (gebiedsverboden, dwangsommen voor handel in drugs, aanlijn- en muilkorf gebod, gedragsaanwijzing aanpak woonoverlast) sterk gegroeid. Aan deze noodzaak kan nu minimaal opvolging gegeven worden. Hier kan nog aan toegevoegd worden dat veel meer dan voorheen door partijen gekozen wordt voor het juridische traject. De juridische toetsing van bestuurlijke maatregelen door de commissie Bezwaar & Klachten en de rechter is de afgelopen jaren zwaarder en omvangrijker geworden. Concreet is behoefte aan 1 extra fte medewerker voor bestuurlijke besluiten/maatregelen. De benodigde capaciteit kan niet geleverd worden vanuit de bestaande formatie. De kosten van de benodigde formatie voor Teylingen bedraagt € 60.379 structureel.

Bouw- en woningtoezicht (onvermijdelijk)

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het uitgangspunt om de regels voor ruimtelijke ontwikkeling te vereenvoudigen en waar mogelijk samen te voegen. Veel vergunningen verdwijnen en maken plaats voor algemene regels. Minder vergunningen dus, maar dat betekent niet dat het er voor bouw- en woningtoezicht makkelijker op geworden is. Want wanneer algemene regels, open normen en beleidsregels van toepassing zijn vraagt die om interpretatie. Dat maakt dat voor bouw en woningtoezicht niet minder werk is gekomen (minder vergunningen= minder controle) sterker nog de verwachting is dat met de invoering van de Omgevingswet de druk op toezicht en handhaving zal toenemen. De werkzaamheden van de bouwinspecteurs in de afgelopen jaren is verschoven van de controle op de naleving van de bouwvoorschriften (minder intensief qua tijd) naar zaken die in strijd zijn met het omgevingsplan. Handhaving van de voorschriften van een omgevingsplan vraagt om goede samenwerking met collega's binnen en partners buiten de organisatie wat moet leiden tot een

integrale aanpak. Er wordt van de handhavers verwacht dat ze handelen 'in de geest van de Omgevingswet'. Oftewel: oog voor het dóel van die regels, handhaven met de menselijke maat". Dit betekent dat veel zaken in overleg met inwoners en bedrijven opgelost kunnen worden. Tegelijkertijd is er sprake van een grote mate van verjuridisering waar te nemen waardoor er meer dan in het verleden handhavingsverzoeken ingediend worden, en de rechter wordt opgezocht om een onafhankelijk oordeel te vellen en mediatie niet meer leidt tot een oplossing. Op het moment dat er een handhavingsverzoek is ingediend is de gemeente gebonden aan wettelijke termijnen. Handhavingsverzoeken brengen met zich mee dat deze per definitie urgent zijn en afgehandeld moeten worden. De afgelopen periode hebben wij opgevangen door op dossierbasis extern in te huren en is een jurist van een ander team voor langere periode gedetacheerd geweest. Echter geconstateerd moet worden dat er sprake is van structureel meer dossiers. Op dit moment is de bestaande formatie te krap en zijn wij genooddaakt om in te huren, immers vanwege de wettelijke termijnen kunnen wij niet temporiseren of prioriteiten stellen. Concreet is behoefte aan 1 extra fte medewerker. De kosten van de benodigde formatie voor Teylingen bedraagt € 60.379 structureel.

Verkeersveiligheid

In het raadsprogramma, de coalitieafspraken en het collegewerkprogramma heeft verkeersveiligheid een belangrijke plaats. In 2025 zal de inzet voor het verbeteren van de verkeersveiligheid onverminderd voortgezet worden langs de lijn van het door u vastgestelde mobiliteitsplan en het door u vastgestelde integraal veiligheidsbeleid.'

Mobiliteit

Regionaal Investeringsagenda (RIA) Holland Rijnland

Op 28 maart 2024 heeft de gemeenteraad van Teylingen besloten een positieve zienswijze af te geven op de concept Regionaal Investeringsagenda (RIA) van Holland Rijnland. Onderdeel van de RIA is de financiële paragraaf waarin elk van de dertien gemeenten een financiële bijdrage gevraagd wordt, naar rato van het inwoneraantal. Op 3 april 2024 heeft het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland de RIA vastgesteld. De incidentele bijdrage voor 2025 wordt geraamd op€ 461.626., en is opgenomen in de tabel gemeenschappelijke

De gemeenteraad kan zich vinden in de RIA en hierin opgenomen prioritaire projecten. De projecten uit de uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek hebben voor het overgrote deel een plek gevonden in de RIA. De RIA vormt een belangrijke motor voor cofinanciering van specifieke regionale projecten ter verbetering van de bereikbaarheid en leefbaarheid van de regio.

Versnellen aanleg netwerk van doorfietsroutes (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief ,zie hoofdstuk 3.5)

Het verduurzamen van mobiliteit vindt op alle overheidsniveaus plaats. Onderdeel van dit beleid vormt het stimuleren van fietsen. Het mobiliteitsbeleid van Teylingen, zoals verwoord in het in januari 2023 door de gemeenteraad vastgestelde *Mobiliteitsplan*, ambieert een goede bereikbaarheid met prioriteit voor lopen, fietsen en OV.

Holland Rijnland besloot in 2024 over een plan voor een doorfiets routenetwerk. Dit plan werkt de afspraak over een pakket fietsmaatregelen in het kader van de noordelijke ontsluiting van de Duin- en Bollenstreek verder uit. De kosten worden voor 2025 geraamd op€ 140.000 en vanaf 2026 op€ 240.000 per jaar.

Mobiliteitsmaatregelen Noordelijke Duin- en Bollenstreek (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief, zie hoofdstuk 3.5)

Voor realisatie van de verschillende maatregelen voor de ontsluiting van de noordelijke Duin- en Bollenstreek zijn verschillende voorbereidende onderzoeken noodzakelijk: milieustudies, flora en fauna, water en bodem sturend, grondonderzoeken, verduurzamingsmogelijkheden, afstemming met ruimtelijke ontwikkelingen, etc.. Communicatie en participatie maakt een belangrijk deel uit van de uitvoering van het hele project. De kosten worden voor 2025 geraamd op€ 20.000, voor 2026 op€ 30.000 en voor 2027 op€ 20.000.

Uitvoering maatregelen uit het Mobiliteitsplan van Teylingen

De door de gemeenteraad vastgestelde mobiliteitsvisie heeft in 2023 een vervolg gekregen met het *Mobiliteitsplan*. Aan dit plan is een uitvoeringsagenda gekoppeld. Voor de planning van maatregelen uit het mobiliteitsplan vindt afstemming plaats met (groot) onderhoud. Communicatie en participatie maakt een belangrijk deel uit van de realisatie van het mobiliteitsplan.

Wonen

Wet Versterking regie volkshuisvesting

De wet (nu nog voorstel) Versterking regie volkshuisvesting geeft het Rijk, provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting.

Er zijn drie maatschappelijke opgaven waar het wetsvoorstel zich op richt: (1) regie op aantallen woningen en locaties, (2) regie op betaalbare woningen en evenredige verdelingen van de woningen en (3) verstevigen van de lokale prestatieafspraken. Provincies en gemeenten moeten meer gaan sturen op de huisvesting van aandachtsgroepen en ouderen.

Het voorstel bevat wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze wijzigingen zullen middels lagere regelgeving worden uitgevoerd. In het wetsvoorstel is opgenomen dat gemeenten een volkshuisvestingsprogramma opstellen, inclusief een (sub)regionaal afgestemde woonzorgvisie.

Wet Betaalbare huur

Om huurders een eerlijke prijs te laten betalen voor hun woning, wil het kabinet de middenhuur reguleren en het woningwaarderingstelsel (WWS) dwingend maken. De wet en het WWS zorgen ervoor dat de huurprijzen in verhouding staan tot de kwaliteit van de woning. Verhuurders worden verplicht zich aan de maximale huurprijzen te houden. Gemeenten worden verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving.

Woonfonds Teylingen

In de coalitieafspraken is opgenomen dat de gemeente een 'Woonfonds Teylingen' wil instellen om zo meer betaalbare woningen te doen realiseren en te zorgen voor doorstroming uit de sociale sector. Het woonfonds bestaat naast het vereveningsfonds. Het vereveningsfonds wordt gebruikt voor de haalbaarheid van sociale huurwoningen. Het woonfonds is voor de realisatie van het, in het woonprogramma 2020-2024 genoemde, middensegment, voor het verduurzamen van deze categorie woningen, of voor het zoeken naar slimmere en nieuwere oplossingen zoals tijdelijke huisvesting. Er wordt een bedrag van 4 miljoen euro uit de algemene reserve gereserveerd voor de eerdere genoemde doelen. Het 'Woonfonds Teylingen' wordt gezien als maatschappelijke investering. Uiterlijk Q 4- 2024 ligt een voorstel over de kaders voor aan de gemeenteraad om het Woonfonds Teylingen in te stellen.

Omgevingswet

Transitie Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet voldoen de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen en HLTsamen aan de minimale verplichtingen van de wet. Dit is echter pas het begin van een lange periode die nog volgt waarin juist zal moeten worden gewerkt aan het bereiken van de veranderingen en de doelstellingen zoals beoogd door de Omgevingswet. Hiervoor geeft de wet een ruime periode tot minimaal 2032, een zogenaamde transitieperiode.

Er is een financiële strategie opgesteld, waarin gedurende de transformatie periode de ontwikkelingen en incidentele uitgaven worden gemonitord om inzichtelijk te maken welke van de incidentele kosten uiteindelijk structureel worden en van welke omvang zijn. Er is een rijksbijdrage in de "transitiekosten Omgevingswet" tot 2026 toegezegd. Het betreft incidenteel geld voor incidentele kosten ten behoeve van de transitie.

HLT'samen kan zich dan de komende jaren op basis van het beschikbaar gestelde transitie budget blijven inzetten voor de ontwikkelingen op het gebied van dienstverlening, bedrijfsvoering en ruimtelijk beleid.

Nationaal Programma Landelijk Gebied

Vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) hebben alle provincies - in hun rol van gebiedsautoriteit- een Gebiedsprogramma opgesteld om de doelen op het gebied van klimaat, water, natuur en stikstof tijdig te bereiken. In Zuid-Holland is ZH-PLG opgesteld en per 1 juli ingeleverd bij het Rijk. De Duin- en Bollenstreek is een deelgebied van het gebied Kust en Duinen. Teylingen (Oost) maakt deels onderdeel uit van het deelgebied Groene Hart Noord. De deelnemende gemeenten en het Hoogheemraadschap zitten samen met de provincie ZH in een regiegroep ZH-PLG (ambtelijk en bestuurlijk). In het kader van de voorbereiding van dit Gebiedsprogramma zijn geen gelden beschikbaar gesteld. Wel kan (deels) aanspraak gemaakt worden op de

transitiegelden van het Rijk om lokaal (mede) uitvoering te geven aan het gebiedsprogramma NPLG voor de Duin- en Bollenstreek en de juridische borging in omgevingsplannen.

In de Duin- en Bollenstreek wordt in het voorjaar 2025 het Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport OBS(= herijking ISG) vastgesteld met de onderdelen toekomstverkenning, landschapsstrategie, financieringsonderzoek GOM, strategische doelen en een uitvoeringsprogramma.

Hierin worden de doelen vanuit het ZH-PLG op het gebied van water, natuur opgenomen. In het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport OBS 1.0 wordt op hoofdlijnen de uitvoering, governance en projecten opgenomen, die gezamenlijk wordt uitgewerkt en geactualiseerd. Het Gebiedsprogramma Groen OBS kan hier onderdeel van worden, evenals de uitvoering van bijvoorbeeld de 10% de groen/blauwe dooradering, verbeteren van de waterkwaliteit (voldoen aan de normen KRW) voor 2027, versterken van de landschapskwaliteit, verbreden kuststrook met bomen, ecologische verbindingzones en biodiversiteit e.d.

Ook voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport OBS is capaciteit benodigd. Nog niet duidelijk is in hoeverre transitiegelden vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld.

Openbare ruimte en Duurzaamheid

Programma Duurzaamheid

De dynamiek binnen het speelveld van duurzaamheid in de fysieke leefomgeving is onverminderd en de druk om tot versnelling en innovatie te komen wordt alsmaar groter. Wetgeving m.b.t. Klimaat en de energietransitie is nog volop in ontwikkeling, net als alle innovaties vanuit het bedrijfsleven.

Te denken valt aan ontwikkelingen op het gebied van duurzame opwek van warmte door het aanleggen van een (regionaal) warmte netwerk op basis van een warmtebron, of de toegenomen druk van Provincie of Rijk op het grootschalig opwekken van energie. Knelpunten signaleren we echter ook zoals op het gebied van isolatie mogelijkheden en de wettelijke verplichting daarbij van het opstellen van een soorten managementplan of de congestie van het elektriciteitsnetwerk.

Onduidelijk is of de Rijksoverheid voor de extra taken die bij de gemeenten worden belegd ook financiële middelen beschikbaar zal stellen, voor capaciteit, maar ook voor de benodigde onderzoeken en investeringen. Bij besluitvorming en invulling van de reeds toegekende CDOKE gelden (Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid) zal gekeken worden naar de samenhang met opgaven op het gebied van klimaat, natuur, water en stikstof die voortvloeien uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Die opgaven vergen ook extra inzet en het is nog niet duidelijk of hiervoor dekking kan gevonden worden in de transitiegelden NPLG van het rijk. Waar mogelijk wordt ingezet op synergievoordelen.

Rijksbijdrage zoals CDOKE gelden die beschikbaar worden gesteld door het Rijk aan de gemeenten, specifiek voor de inzet van extra capaciteit op het gebied van duurzaamheid, kunnen enkel worden ingezet en verantwoord naar het RIJK (zogenaamde SISA verklaring) als ze ook in de HLTbegroting worden opgenomen en als zodanig kunnen worden ingezet voor capaciteit om klimaatdoelstellingen te bereiken.

Inhoudelijk wordt binnen HLTsamen aan verschillende thema's vanuit de 3 pijlers energietransitie, toekomstbestendige leefomgeving en grondstoffen & circulariteit, doorgewerkt op basis van de al bestaande regionale en lokale kaders en uitvoeringsplannen om zo de diverse doelstellingen op het gebied van duurzaamheid versneld binnen bereik te brengen. Monitoring en evaluatie zorgen ervoor dat deze uitvoeringsplannen tijdig worden bijgesteld en aangepast aan de dynamiek van de omgeving. Niet uitgesloten is dat voor nieuwe wetgeving en doelstellingen vanuit het Rijk, ook nieuwe uitvoeringsplannen moeten worden opgezet.

We regisseren en faciliteren om duurzaamheid binnen lopende trajecten beter te borgen en te versnellen bij nieuwe ontwikkelingen duurzaamheid aan de voorkant nog beter mee te nemen. Dit gaan we doen door middel van:

- Kaders voor de gebouwde omgeving, voor bedrijventerreinen en voor het landelijk gebied: DGO actualiseren of NL greenlabel
- Financiële mogelijkheden/subsidies onderzoeken en benutten
- Monitoring
- Per gemeente een pilotproject om integraal met alle drie de pijlers op te pakken
- Toepassen van maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen.

Netcongestie: keuzes zijn nodig in de energietransitie om te komen tot een evenwichtig energiesysteem

Liander heeft de gemeenten aangeschreven en netcongestie in Hillegom, Teylingen en Lisse (deels) afgekondigd. Netcongestie is een gevolg van enerzijds de elektrificatie (verduurzaming door elektrisch rijden, processen, verwarmen, warmtepompen, koken, etc.) en bedrijfsuitbreidingen, anderzijds door te weinig investeringen op de uitbreiding van het elektriciteitsnet en bijbehorende voorzieningen:

Vanuit de RES, LES en TV0/ hebben we ons gecommitteerd aan energie neutrale gemeenten in 2050. Om deze doelstelling te bereiken zijn keuzes nodig (warmtenet, smart grid laadinfrastructuur, energieopslag, slimme toepassingen op bedrijventerreinen (grootverbruikers) en duurzame opwek met windmolens en zonnepanelen). Deze keuzes zorgen er ook voor dat we in de toekomst congestie zoveel mogelijk weten te beperken. Als hierin geen keuzes worden gemaakt zal de congestie toenemen en zal de energietransitie stagneren (elektriciteitsaansluitingen niet beschikbaar, dus fossiel blijft noodzakelijk), vestigingsklimaat wordt nu al bedreigd (bedrijven kunnen niet uitbreiden, zullen zich elders vestigen door het ontbreken van elektriciteit). Daarnaast hebben deze gevolgen effect op andere belangrijke sectoren zoals wonen (geen capaciteit voor woningbouw, mobiliteit, ruimte claim door uitbreiding elektriciteitsinfrastructuur).

Aardwarmte als grote kanshebber voor de Duin- en bollenstreek (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief, zie hoofdstuk 3.5)

Het warmtesysteem van de provincie Zuid-Holland is opgenomen als nMIEK (nationaal Meerjarig Investeringsprogramma Energie & Klimaat) project. Hiermee wil het rijk versnelling realiseren. Gemeenten krijgen hiermee expertise en passend beleid om warmteplannen te realiseren.

Collectieve warmte uit aardwarmte wordt gezien als kansrijke optie voor de gebouwde omgeving in de duin- en bollenstreek (woningcorporaties OBS) en bedrijven (agrariërs en andere grote gasverbruikers). Hiermee krijgt de haalbaarheid van een collectief systeem een sterke impuls.

De gemeenten Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen zijn voornemens een verkenning aan te gaan met woningcorporaties (STEK en Padua) en Aardwarmte Rijnland (04, Firan (dochteronderneming Alliander) en Shell Geothermie). Deze partijen gaan daarmee samen verkennen hoe een warmtenetwerk ontwikkeld kan worden, evenals het bepalen en aanwijzen van warmtekavel(s) alsmede het oprichten van een warmtebedrijf.

De warmtetransitie krijgt hiermee steeds meer de vorm van een project, die binnen de uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek (onderdeel *Topprioriteit hernieuwbare energie; warmte*) wordt gesteund door de bestuurlijke wens voor een Bestuursopdracht medio 2024.

Middels deze inspanningen wordt gewerkt naar het behalen van de tussendoelen van de TV0/. Na een positieve verkenning is een samenwerkingsovereenkomst een logische vervolgstap. In deze fase zal toegewerkt worden naar het vormen van warmtekavel(s) en een warmtebedrijf. Wanneer overeenkomst bereikt kan worden over een warmtekavel(s) en warmtebedrijf, dienen beide te worden gerealiseerd. Deze stap wordt opgevolgd door de realisatie van een duurzaam warmtenet door het warmtebedrijf.

Verwacht wordt dat de onderzoekuitkomsten van de verkenning, en de uitkomsten van vervolgtrajecten gecheckt moeten worden of hiervoor zelf onderzoek moeten initiëren. Tevens zal het proces geborgd moeten worden bij raden en colleges, mede met ondersteuning door experts en ervaringsdeskundigen. Ook zien we gekoppeld aan dit onderdeel communicatie- en participatieactiviteiten als een onderdeel van het project. We verwachten dat we per gemeente incidenteel € 100.000 nodig hebben om dit traject op te kunnen pakken.

Grootschalige wind en zonne-energie nodig om ambitie 'Energie neutraal in 2050' en doelstelling 2030 te realiseren

Ruim 2 jaar geleden is de Lokale Energiestrategie (LES) vastgesteld. In de LES is de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn vastgelegd. Daarnaast is ook de doelstelling voor grootschalige duurzame energie in 2030 vastgelegd. De uitwerking van deze doelstellingen blijft achter en versnelling is wenselijk. Dit heeft de provincie Zuid-Holland ook geconstateerd. Met de "Routekaart RES Elektriciteit" wil de provincie een proactieve houding aannemen en samen met gemeenten actief werken aan het realiseren van het RES-bod. De routekaart is een stappenplan waarin de RES-partners in de regio's ruimte krijgen om zelf invulling te geven aan hun bijdrage aan het RES-bod. De provincie doet daarbij een aanbod om RES-partners te ondersteunen bij het concreet invullen van het RES-bod en verankering daarvan in het provinciale Omgevingsbeleid in 2025. Provincie wil samen met gemeenten verkennen welke zoeklocaties geschikt zijn om mee te nemen in de wijziging van de provinciale Omgevingsverordening. De planning van de provincie is krap en gestreefd wordt om voor eind 2024 alternatieve voorkeurslocaties voor zoekgebieden wind aan te dragen, zodat deze worden meegenomen in de plan MER.

Toekomstbestendige leefomgeving

Vanuit de pijler toekomstbestendige leefomgeving gaan we klimaatadaptatie in de breedte oppakken. Naast wateroverlast, gaan we ook de thema's droogte, bodemdaling, hitte en overstroming uitwerken. Dit wordt geborgd in de instrumenten van de Omgevingswet:

- Concretisering ambities klimaatadaptatie en biodiversiteit in de omgevingsvisie;
- Borging juridische regels in omgevingsplan;
- Uitvoeringsprogramma maken voor de uitwerking van ambities voor klimaatadaptatie en biodiversiteit zoals bijvoorbeeld opgenomen in het PWKA.

Wet natuurbescherming/ soortenmanagementplan

De Wet natuurbescherming (Wnb) speelt een grote rol in ruimtelijke ontwikkelingen en verduurzaming van bestaande woningen.

Om te voorkomen dat beschermde soorten worden geschaad door bijv. de isolatiewerkzaamheden is onderzoek nodig om te achterhalen welke soorten aanwezig zijn en welke maatregelen nodig zijn voor bescherming. Gemeenten kunnen inwoners ontzorgen door **dit** onderzoek gemeente breed of regionaal (in samenwerking met andere gemeenten) uit te voeren. Zij kunnen op basis van dit grootschalige onderzoek een soortenmanagementplan (SMP) opstellen.

Met een SMP wordt een heel gebied onderzocht op aanwezigheid van beschermde dieren. Op basis van dit onderzoek wordt een plan opgesteld hoe binnen het gebied integraal omgegaan wordt met de aanwezige beschermde soorten in relatie met geplande activiteiten en werkzaamheden als de verduurzaming. Met dit plan kan een gebiedsgerichte ontheffing op de Wet natuurbescherming aangevraagd worden bij ODWH. Na aanmelding kunnen inwoners en woningcorporaties hier gebruik van maken.

2.3 Programma Bedrijvigheid

Regionale economie

Governance Economie Board Duin- en Bollenstreek (EBDB) (onvermijdelijk)

De gemeenteraden van de vijf gemeenten in de Duin- en Bollenstreek (Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen) zijn in 2023 akkoord gegaan met een jaarlijkse bijdrage aan de governance van de Economie Board van € 50.000 per gemeente voor de periode 2023 t/m 2026. Dit bedrag is later, na de heroverweging, bijgesteld naar € 55.000.

De jaarlijks bijdragen aan de EBDB zijn vastgesteld t/m 2026 met de intentie om 2 keer met 2 jaar te verlengen (dus t/m max. 2030). De programmadoelen van de EBDB zijn eveneens opgesteld met oog op een termijn van 8 jaar. In 2026 en 2028 vindt een evaluatie plaats, primair bedoeld om (indien nodig) te kunnen bijsturen op het uitvoeringsprogramma. Op basis van de uitkomsten van de evaluaties worden in 2026 en 2028 besluiten tot verlenging aan de vijf gemeenteraden voorgelegd.

Economie Board Duin- en Bollenstreek projectbudget (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief, hoofdstuk 3.5)

Bureau Buiten heeft het advies afgegeven om € 1 miljoen per jaar beschikbaar te stellen aan de EBDB om projecten (Uitvoeringsprogramma) te kunnen uitvoeren, waarbij de EBDB zelf voor aanvullende externe financiering zorgt bijvoorbeeld in de vorm van subsidies. Gezien het Uitvoeringsprogramma 8 jaar beslaat en ook het voorstel is de governancekosten van de EBDB structureel te dekken, wordt voorgesteld het projecten budget structureel in de begroting op te nemen. Daarbij wordt opgemerkt dat de vijf gemeenteraden wel besluiten moeten nemen over de verlenging (in 2026 en 2028). Nieuw ten opzichte van voorgaande periode is dat Katwijk ook participeert en financieel bijdraagt. De verdeling van de € 1 miljoen per jaar over de 5 gemeente is 50% van het bedrag verdeeld over 5 gemeenten en 50% verdeeld naar inwoneraantal. Dit betekent voor Teylingen een bijdrage van € 198.170.

Uitvoering Regionale Bedrijventerreinen Strategie

De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben samen met Noordwijk een Regionale Bedrijventerreinenstrategie opgesteld. Die wordt als onderdeel van de Regionale Bedrijventerreinenstrategie van Holland Rijnland voor vaststelling aangeboden aan Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland. De strategie vormt de kaders voor transformatie, revitalisering en ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen. De provincie heeft recentelijk bekend gemaakt in de toekomst alleen nog medewerking te willen verlenen aan plannen die in een vastgestelde Bedrijventerreinstrategie zijn opgenomen.

De strategie moet worden uitgewerkt naar een uitvoeringsprogramma. Dit wordt voorbereid in 2024 en uitgevoerd vanaf 2025. De afspraken die zijn opgenomen in de strategie worden geprioriteerd in samenspraak met de andere gemeenten. Het gaat daarbij over verduurzamen van bedrijventerreinen, thematisering van terreinen (o.a. juiste bedrijf op de juiste plek), transformatie, realisatie nieuwe terreinen, klimaatadaptatie, energietransitie, herinrichting, werkgelegenheid en het versterken van de organisatiegraad op terreinen. Voor een deel van de afspraken is het noodzakelijk het lokale accountmanagement bedrijven te versterken dan wel regionaal accountmanagement te realiseren. De kosten van het uitvoeringsprogramma worden in 03 van 2024 duidelijk.

Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek

De Stichting Duurzame Greenport ontvangt € 180.000 per jaar van de vijf gemeenten in de Duin- en Bollenstreek gezamenlijk (Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen). Elke gemeente draagt € 36.000 bij. Dit is voor de gemeente Teylingen niet volledig in de meerjarenbegroting gedekt. Het voorstel is dit bij de kadernota 2025 recht te zetten.

Het voornemen is de Stichting Greenport te integreren in de Stichting Economie Board Duin- en Bollenstreek. We gaan ervan uit dat ook na de integratie deze financiële bijdrage jaarlijks nodig is.

2.4 Programma Bestuur

Dienstverlenende overheid

Reisdocumentenpiek 2024-2029 (onvermijdelijk)

In 2014 is met de Paspoortwet de geldigheidsduur van een reisdocument voor volwassenen van 5 naar 10 jaar gegaan. Dit betekent dat, vanaf 2024, het aantal aanvragen van reisdocumenten exponentieel zal stijgen. Dit wordt ook wel de 'reisdocumentenpiek' genoemd en zal tot 2029 duren. De reisdocumentenpiek heeft impact op de gemeentelijke dienstverlening aan de balie van Burgerzaken. Om deze piek het hoofd te bieden is extra formatie en verruiming van openingstijden noodzakelijk zodat de overige werkzaamheden door kunnen gaan. Zie raadsbrief van 31 januari 2024.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel de overheid transparanter en toegankelijker te maken. De wet kent twee focusgebieden: passieve openbaarmaking en actieve openbaarmaking. Naast het openbaar maken van stukken wordt er vanuit de wet geëist dat organisaties de informatiehuishouding op orde brengen.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking regelt het recht om informatie bij bestuursorganen op te vragen. Sinds de invoering van de Woo, is er een sterke stijging in het aantal informatieverzoeken waar te nemen. Deze stijging kan deels worden verklaard door vereenvoudiging van het proces: een Woo-verzoek kan relatief eenvoudig via de website worden ingediend. Daarnaast maken commerciële partijen in toenemende mate gebruik van de Woo voor het verkrijgen van informatie.

Voor 2025 verwachten we binnen dit onderdeel geen grote ontwikkelingen. We blijven werken aan het verbeteren van het proces en het, waar mogelijk, verkorten van de doorlooptijden.

Actieve openbaarmaking

Verwacht wordt dat de Rijksoverheid in 2024 meer bekend zal maken over de tijdslijn voor actieve openbaarmaking. Het in 2024 ingerichte portaal zal hierin een belangrijke rol spelen. Afhankelijk van de tijdslijn wordt de verdere implementatie van dit onderdeel vormgegeven.

Informatiehuishouding op orde

Het op orde brengen van de informatiehuishouding is een belangrijk thema binnen de Woo. Pas wanneer de informatiehuishouding goed op orde is, kan informatie op een veilige en volledige manier actief openbaar gemaakt worden. Het project 'Samen Digitaal Transparant' geeft hier sinds 2023 invulling aan. Dit zal in 2025 doorlopen.

Samenwerkende overheid

Samenwerking Duin- en Bollenstreek (onvermijdelijk)

In 2023 en 2024 is de samenwerking tussen de vijf gemeenten in de Duin- en Bollenstreek (Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen) gegroeid en verstevigd. De vijf colleges zijn een programma van projecten overeengekomen waarbij er een gezamenlijk en gedeeld belang is en waarbij onze strategische positie als Duin- en Bollenstreek (OBS) sterker is dan vanuit de individuele gemeente. Daarom brengen we op deze projecten de mensen en middelen bij elkaar. Het is effectiever en efficiënter om tot concrete resultaten te komen. De gemeenteraden zijn hierover geïnformeerd met een raadsinformatiebrief in april 2024. Voor de aansturing van de projecten, het verstevigen van de strategische positie en de lobby richting partners en andere overheden, en de organisatie van de ambtelijke en bestuurlijke afstemming, is een kernteam OBS ingericht. Dit team staat onder leiding van de programmadirecteur OBS. Voor de dekking van de programmadirecteur en de organisatiekosten draagt elke gemeente € 50.000 bij.

Rechtmatige overheid

Network and Information Security Richtlijn (NIS2) / Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen (Wbni)

De richtlijn stuurt op risico's die netwerk- en informatiesystemen bedreigen, zoals cyberbeveiligingsrisico's. De komst van de NIS2-richtlijn moet bijdragen aan meer Europese harmonisatie en een hoger niveau van cybersecurity bij bedrijven, organisaties en overheden. De richtlijn is eind 2023 van kracht gegaan voor alle Europese lidstaten. Deze lidstaten dienen de richtlijn vervolgens te vertalen naar lokale wetgeving. De NIS2 wordt in Nederland vertaald naar de Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen (Wbni) en zal (naar alle waarschijnlijkheid) in 2025 in werking treden. Belangrijke pijlers, zover voor nu bekend, van deze nieuwe wetgeving zijn:

- De wetgeving is verplicht en afdwingbaar middels een autoriteit
- Er komt een 24-uurs meldplicht voor incidenten
- Wij zijn als gemeenten eindverantwoordelijke in de keten
- Basis cyber hygiëne krijgt concreet vorm

In 2024 wordt er een gap-analyse uitgevoerd. Na deze gap-analyse volgt er een actieplan in overleg met de HLT directie. In dit plan worden concrete stappen benoemd welke in 2024-2025 uitgevoerd moeten worden. Voor de uitvoering van deze stappen is een stevig bedrag en projectkracht nodig. Zover bekend komt hier geen subsidie vanuit het Rijk voor beschikbaar. In overleg met de HLT directie en het HLT Bestuur zullen we hier keuzes en prioriteringen in moeten maken.

Participerende overheid

Verordening participatie

De verwachting is dat in 2024 / 2025 de wet versterking participatie aangenomen zal worden door de eerste kamer. Dit wetsvoorstel regelt dat het decentraal bestuur inwoners in staat stelt te participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Daarnaast wordt het uitdaagrecht wettelijk verankerd. Deze wet stelt het volgende: "Deze wijziging schrijft voor dat de vertegenwoordigende organen van de verschillende decentrale overheden de reikwijdte van de zogenaamde inspraakverordening moeten uitbreiden. Hierdoor zouden ingezetenen ook betrokken moeten worden bij de uitvoering en evaluatie van beleid en niet enkel bij de voorbereiding. Daarnaast expliciteert het wetsvoorstel de mogelijkheid die vertegenwoordigende organen hebben om een verordening vast te stellen waarin het uitdaagrecht is vastgesteld." Kortgezegd betekent dit dat de gemeente de inspraakverordening zal moeten uitbreiden tot een verordening participatie.

2.5 Algemene dekkingsmiddelen

Dienstverlening (nieuw beleid, niet opgenomen in financieel perspectief, zie hoofdstuk 3.5)

De Gemeenteberichten is een van de offlinekanalen die we als gemeente hebben om inwoners te:

informereren over gemeentelijke activiteiten, zodat ze weten wat er speelt.

informereren over (wijzigingen of nieuwe) dienstverlening.

betrekken bij ontwikkelingen en plannen

informereren over agenda en besluiten (alleen Hillegom) van de gemeenteraad.

Informereren over officiële bekendmakingen (wettelijke taak).

De Gemeenteberichten wordt gepubliceerd in de lokale huis-aan-huisbladen. Het contract daarvoor wordt aanbesteed. Uit de van de Gemeenteberichten in 2023 kwam naar voren dat de paginaprijs met 309% is gestegen. Dit betekent dat Teylingen voor fors hogere kosten komen te staan als we de huidige vorm en het huidige volume aanhouden. Bij een gelijkblijvende vorm en volume moet het budget structureel met € 33.970 verhoogd worden.

Om binnen budget te blijven moet het aantal pagina's van de gemeente berichten aanzienlijk teruggebracht worden voor bijvoorbeeld vergunningsaanvragen wordt dan verwezen naar digitale gemeentelijke kanalen.

Financiële ontwikkelingen

3.1 Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente Teylingen laat via verschillende verbonden partijen taken uitvoeren. De begrotingen voor 2025-2028 zijn de afgelopen periode ter zienswijze aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeente verwerkt deze begrotingen één op één in haar eigen begroting als de gemeenteraad een positieve zienswijze geeft. Daarmee zijn bijdragen aan de verbonden partijen verplichte uitgaven voor de begroting van de gemeente Teylingen. In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van alle gemeenschappelijke regelingen en de bijbehorende bijstellingen in deze kadernota.

Bedragen x € 1.000, +/-nadeel	2025	2026	2027	2028
Begroting 2025 Holland-Rijnland(inclusief Regionaal investeringsagenda(RIA)	463	68	68	68
Actualisatie BUIG Kadernota 2025	-450	-450	-450	-450
Actualisatie ISO begroting 2025	731	731	731	731
Begroting 2025 HLTsamen - indexatie personeel 5,40 % en materieel 3,70 %	1.190	1.187	1.180	1.180
Belastingen Bollenstreek Noordwijk	49	49	49	49
GR SOZorg geactualiseerde begroting (alleen uitvoeringsorganisatie)	-47	-47	-47	-47
Hecht geactualiseerde begroting	120	120	120	120
Herziening begroting Provalu	235	302	169	169
Indexatie Beheer- en exploitatievergoeding Stiwa	-47	-47	-47	-47
Indexatie deelnemersbijdrage omgevingsdienst	72	90	104	144
Indexatie Veiligheidsregio 2025	40	40	40	40
Stelpost verhoging aantal uren omgevingsdienst	-93	-96	-100	-104
Verhoging aantal uren omgevingsdienst	93	96	100	104
Totaal	2.353	2.042	1.916	1.956

3.2 Indexatie

In deze paragraaf zijn alle effecten als gevolg van indexatie opgenomen. Grotendeels zijn deze gebaseerd op basis van de uitgangspunten voor de begroting 2025 en in een enkel geval is er sprake van afwijkende percentages.

Bedragen x € 1.000, +/- =nadeel	2025	2026	2027	2028
Indexatie 2025 DVO Voor leder 1 (9,6%)	247	247	247	247
Indexatie 2025 verleende subsidies 9,6%	329	329	329	329
Indexatie jeudhulp vervoer	3	3	3	3
Indexatie leerlingenvervoer	18	18	18	18
Indexatie materiële budgetten met 3,7%	445	445	445	445
Indexatie Onroerende Zaakbelasting met 3,7%	-362	-362	-362	-362
Indexatie salarissen en sociale lasten met 5,4%	96	96	96	96
Indexatie SOZ (OVA 6%)	549	549	549	549
Jeugdhulpvervoer indexatie 2024	11	11	11	11
Leerlingenvervoer indexatie 2025	43	43	43	43
Totaal	1.376	1.376	1.376	1.376

3.3 Voorstellen

Tabel onvermijdelijk				
Bedragen x € 1.000, +/- = nadeel	2025	2026	2027	2028
Actualisatie Beheerplan Civiele Kunstwerken 2024 - 2028	147	147	147	147
Actualisatie groen beheerplan 2022 - 2031	-123	-123	-123	-123
Aanpassing kapitaallasten wegen projecten	-531	-300	-300	-300
Bibob	30	30	30	30
Bouw en woningtoezicht	42	42	42	42
Reisdocumentenpiek 2024-2029	163	151	123	164
Samenwerking Duin- en Bollenstreek	50	50	50	50
Governance Economie Board (EBDB)	5	5	55	55
Totaal onvermijdelijk	-217	2	24	65

Actualisatie Beheerplan Civiele Kunstwerken 2024 - 2028

Het beheerplan civiele kunstwerken is geactualiseerd.

Zie raadsbrief van 15 mei

Actualisatie groen beheerplan 2022 - 2031

Het groen beheerplan 2022 - 2031 is geactualiseerd.

Aanpassing kapitaallasten wegen projecten

Een aantal wegenprojecten is naar achter geschoven qua tijd of er is er subsidie voor ontvangen.

Bibob (zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

Bouw en woningtoezicht (zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

Reisdocumentenpiek 2024-2029 (zie hoofdstuk 2.4 Programma Bestuur)

Governance Economie Board Duin- en Bollenstreek (EBDB) (zie hoofdstuk 2.3 programma Bedrijvigheid)

Samenwerking Duin- en Bollenstreek (zie hoofdstuk 2.4 Programma Bestuur)

Tabel voorstellen met dekking

Bedragen x € 1.000, +/- = nadeel	2025	2026	2027	2028
Bijdrage Omgevingswet	137	156		
Rijksbijdrage voor implementatie omgevingswet	-137	-156		
CDOKE	667	667	667	667
CDOKE rijksbijdrage	-667	-667	-667	-667
Totaal voorstellen met dekking	0	0	0	0

Bijdrage Omgevingswet

Bijdrage aan de verdere invoering van de omgevingswet. Rijks gelden worden ondergebracht in de HLT-begroting voor personeel.

Rijksbijdrage voor implementatie omgevingswet

Voor de verdere invoering van de omgevingswet krijgt de gemeente Teylingen een rijksbijdrage

CDOKE

Een bijdrage aan HLTsamen voor loonkostenvoor activiteiten op het gebied van klimaat en duurzaamheid.

CDOKE rijksbijdrage

Rijksbijdrage voor de klimaat en duurzaamheidheid.

Tabel bestuurlijke keuzes voorstel college

Bedragen x € 1.000, +/- = nadeel	2025	2026	2027	2028
ICT ondersteuning raad; bijdrage aan HLTsamen	43	43	43	43
Vaststelling PWKA 2024 - 2028	113	150	187	187
Totaal voorstellen Bestuurlijke keuzes	156	193	230	230

ICT ondersteuning raad; bijdrage aan HLTsamen

Raad en griffie zijn in gesprek met HLTsamen over een hoger niveau van beveiliging van informatie(middelen). Dit gesprek betreft ook het niveau van dienstverlening vanuit HLTsamen

Vaststelling PWKA 2024 - 2028

Op 1 februari 2024 is het PWKA 2024 - 2028 vastgesteld in de raad. De financiële wijzigingen zijn opgenomen in de tussenrapportage 2024 en de kadernota 2025 – 2028

3.4 Overige mutaties

Tabel leertrajecten jaarrekening 2023/overige mutaties

Bedragen x € 1.000, +/-=nadeel	2025	2026	2027	2028
Aanpassing Dividend	-409	-409	-409	-409
Aanpassing Rentes	-700	-700	-700	-700
Aanvullend budget naar 4,5 FTE domein MO.	24	24	24	24
Actualisatie Jeugdhulpvervoer	82	82	82	82
Actualisatie leerlingenvervoer	104	104	104	104
Bestendinging Zorg- en veiligheidstafels	25	25	25	25
Bijdrage Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek	6	6	6	6
Bijstellen nutsvoorziening en lokale heffingen	700	700	700	700
Huuropbrengsten kinderopvang	-75	-75	-75	-75
Vervallen negatieve storting in VZ dub. debiteuren	75	75	75	75
Totaal leertrajecten jaarrekening /overige mutaties	-168	-168	-168	-168

Aanpassing Dividend

Verhoogde dividend door verbeterde omzet Alliander

Aanpassing Rentes

Door de geraamde positieve financieringspositie wordt de ontvangen rente hoger dan voorheen ingeschat.

Aanvullend budget voor 4,5 FTE domein MO.

Aanvullend budget nodig voor 4,5 FTE domein MO. Eerdere berekening was niet voldoende voor dekking

Actualisatie Jeugdhulpvervoer

In de oorspronkelijke begroting van het Jeugdhulpvervoer 2024 is uitgegaan van een te laag bedrag. Op basis van de werkelijk gemaakte kosten in 2023 en een inschatting van de kosten op basis van de eerste facturen 2024 zijn genoemde bedragen tot stand gekomen. Hogere kosten hebben enerzijds te maken met een indexatie van 3,4% in 2024. Anderzijds zien we dat ritten langer worden en daardoor ook moeilijker te combineren. Hierdoor moeten meer taxi's rijden.

Actualisatie leerlingenvervoer

In de oorspronkelijke begroting van het leerlingenvervoer is uitgegaan van een te laag bedrag. Daarnaast worden de ritten langer en daardoor ook moeilijker te combineren. Hierdoor moeten meer taxi's rijden. Op basis van de werkelijk gemaakte kosten in 2023 en een inschatting van de kosten op basis van de eerste facturen 2024 wordt de begroting 2024 geactualiseerd wat leidt tot structurele verhoging van de geraamde kosten 2024 van € 103.950.

Bestendinging Zorg- en veiligheidstafels

In 2021 heeft de raad beslist tot bestendinging van de Zorg- en veiligheidstafels. De kosten hiervan zijn voor administratieve ondersteuning.

Bijdrage Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek

De Stichting Greenport ontvangt € 180.000 per jaar van de vijf gemeenten in de Duin- en Bollenstreek gezamenlijk (Hillegom, Katwijk, Lisse, Noordwijk en Teylingen). Elke gemeente draagt € 36.000 bij. Dit is voor de gemeente Teylingen niet volledig in de meerjarenbegroting gedekt.

Het voornemen is de Stichting Greenport te integreren in de Stichting Economie Board Duin- en Bollenstreek. We gaan ervan uit dat ook na de integratie deze financiële bijdrage jaarlijks nodig is.

Huuropbrengsten kinderopvang

De verwachte opbrengsten zijn de afgelopen jaren weinig tot niet geïndexeerd, de begroting wordt hiermee structureel aangepast.

Stelpost bijstellen nutsvoorziening en publieke heffing

De verwachte kosten t.b.v. nutsvoorzieningen zijn de afgelopen jaren weinig tot niet geïndexeerd, de begroting wordt hiermee structureel aangepast. Een gedeelte van de bijstelling (ongeveer 400K) wordt in risicoparaagraaf meegenomen. Het is nog onbekend wat de energieprijzen de komende jaren gaat doen.

Vervallen negatieve storting in voorziening dubieuze debiteuren

Deze post was onterecht opgenomen in voorgaande begrotingen.

3.5 Bestuurlijke keuzes waar geen dekking voor is (nieuw beleid)

Tabel Bestuurlijke keuzes waar geen dekking voor is (nieuw beleid)

Bedragen x € 1.000, +/- = nadeel	2025	2026	2027	2028
Aardwarmte als grote kanshebber voor de Duin- en bollenstreek	100			
ATLAS-klas	45			
Extra capaciteit team beheer	286			
Mobiliteitsmaatregelen Noordelijke Duin- en Bollenstreek	20	30	20	
Project Dealbreakers Ondernijning	66	66	66	66
Projectbudget Economic Board Duin- en Bollenstreek	199	199	199	199
Uitvoering prioriteiten aanpak Ondernijning	34	34	34	34
Bestuurlijke besluiten/maatregelen openbare orde en veiligheid	60	60	60	60
Versnellen aanleg netwerk van doorfietsroutes	140	240	240	240
Kosten gemeenteberichten	34	34	34	34
Totaal	984	663	653	633

Aardwarmte als grote kanshebber voor de Duin- en bollenstreek (zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

ATLAS-klas (zie hoofdstuk 2.1 Programma samenleving)

Extra capaciteit team beheer

Het college is geïnformeerd over de extra benodigde capaciteit voor de jaren 2024 en 2025 voor het team beheer. Voor beheer van de openbare ruimte is incidenteel extra budget nodig. Hiermee wordt het areaal en beheerplannen verder op orde gebracht en geactualiseerd door verloop, ziekte, en nieuwe taken is achterstand ontstaan. Na deze operatie valt bezien worden of dit leidt tot een structureel effect.

Mobiliteitsmaatregelen Noordelijke Duin- en Bollenstreek (zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

Project Dealbreakers Ondernijning (zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

Projectbudget Economic Board Duin- en Bollenstreek (zie hoofdstuk 2.3 Programma Bedrijvigheid)

Uitvoering prioriteiten aanpak Ondernijning (zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

Bestuurlijke besluiten/maatregelen Openbare orde en veiligheid

(zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

Versnellen aanleg netwerk van doorfietsroutes (zie hoofdstuk 2.2 Programma Leefomgeving)

Kosten Gemeenteberichten (zie hoofdstuk 2.5 Algemene dekkingsmiddelen)

Toezichtregime provincie

De provincie Zuid-Holland houdt toezicht op de financiën van de gemeenten in de provincie op basis van artikel 203 van de Gemeentewet. In de Begrotingscirculaire 2025 zijn de wettelijke criteria en een aantal (actuele) onderwerpen opgenomen die bijzondere aandacht verdienen voor het financiële toezicht.

De provincie kent twee vormen van toezicht:

Preventief (toezicht vooraf):

- De gemeente kan formeel geen uitgaven doen zonder machtiging van de provincie.
- Repressief (toezicht achteraf):
De provincie volstaat ermee de gemeente op afstand te volgen via de begroting, jaarrekening, overige ter kennisneming ingezonden financiële stukken en het voeren van overleg op ambtelijk niveau.

Voor het nemen van de beslissing hierover vormt de provincie zich over de volgende elementen een oordeel:

- De begroting 2025 moet in evenwicht zijn (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) of uit de meerjarenraming blijkt dat dit evenwicht in de eerstvolgende jaren tot stand wordt gebracht en uiterlijk in 2028;
- De jaarrekening 2023 moet materieel in evenwicht zijn;
- De vastgestelde jaarrekening 2023 en de begroting 2025 moeten tijdig, respectievelijk voor 15 juli en 15 november 2024, zijn ingezonden.

Autonome financiële ontwikkelingen

Begrotingswijzigingen

In deze Kadernota zijn de nu bekende begrotingswijzigingen, die structurele gevolgen hebben, meegenomen tot en met de raad van april 2024. Voor zover mogelijk worden begrotingswijzigingen met structurele gevolgen tot en met de gemeenteraad van juni meegenomen in de begroting 2025.

Algemene uitkering

Bij de berekening van de Algemene uitkering voor de Programmabegroting 2025 wordt uitgegaan van de Meicirculaire 2024. In deze Kadernota 2025 is rekening gehouden met de uitkomsten van diverse circulaire tot en met de Meicirculaire 2024.

Inflatie

Wij volgen het percentage dat wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland, de Financiële kaderstelling. Voor materiële lasten is deze vastgesteld op een inflatiecijfer van 3,7% en voor personele lasten op 2,4%. In de begroting 2025 houden wij rekening met deze stijging. De verschillende baten (huren, leges en dergelijke) en belastingen passen wij eveneens aan met het inflatiecijfer. Voor de inflatie van de welzijnsinstellingen die subsidie ontvangen van de gemeente hanteren we een inflatiecijfer van 9,6%.

Verbonden partijen

De verbonden partijen stellen individueel een begroting op. Voor de gemeenschappelijke regelingen volgen wij het percentage dat sinds enige tijd wordt vastgesteld in het samenwerkingsgebied Holland Rijnland. Voor 2025 zijn de volgende percentages vastgesteld:

Personeelslasten: 2,4%.

Materiële lasten: 3,7%.

Investerings

De (vervangings)investerings worden voortgezet op basis van de geldende beheer- en onderhoudsplannen en zijn toegevoegd in het overzicht investeringsschema.

Financiële verordeningen en nota's

Wij houden rekening met de kaders in de gemeentelijke financiële verordening (art. 212 gemeentewet) die de gemeenteraad heeft vastgesteld

Bijlage 1 Overzicht investeringschema

Ter info:

Investerings	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Afschrijvings termijn	Besluit nodig van (voordat het krediet wordt vrijgegeven)
Programma 1 Samenleven							
Vervaninq toplaaq veld 1 HVWarmunda	56.000					10	College van b&w
Verv. toplaag zandigestrooid kunstgrasveld KVTOP veld 1	250.000					10	College van b&w
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 2 Warmunda		545.250				10	College van b&w
Verv. toplaag kunstgrasveld veldje 3 Warmunda		274.500				10	College van b&w
Verv. toplaag kunstgras tennisvelden 1 tot en met 3 sportpark Overbos	125.160					10	College van b&w
Verv. toplaag kunstgras tennisvelden 4 tot en met 6 sportpark Overbos	125.160					10	College van b&w
Verv. toplaag tennisbaan 7 Sportpark Overbos			31.000			10	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld veld 3 Roodemolen		93.060				15	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld, drainage, ballenvangers en attributen veld 4 Roodemolen		121.395				15	College van b&w
Verv. toplaag natuurgrasveld en drainage veld 6 Roodemolen		53.040				15	College van b&w
Verv. toplaag kunstgrasveld veld 1 sportpark Elsgeest	575.000					10	College van b&w
Programma 2 Leefomgeving							
SchuitemakerVilleteon LMT 22 2017 (10397)				9.445		6	Geen, eerder besloten
Schuitemaker Villeteon LMT 22 2017 (10398)				9.445		6	Geen, eerder besloten
Schuitemaker Villeteon LMT 22 2017 (10399)				9.445		6	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2024: WAST 22	110.250					30	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2024: SA 2.03, VO28, WA26B	308.847					60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2025: SA0.02,SA0.03,SA0.07, SA2.04, SA2.05, SA2.06, VO02, VO05, VOI 0, VOI 7, VO20, VO22, VO27, WA08, WA12, WA16, WA25		1.811.687				60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2025: WAST 02C		116.865				30	Geen, eerder besloten
Vervangen burggen 2026: SA0.06, SAM07			468.930			60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2027: SA2.07,VO04, VO23, VO26, WA19				659.413		60	Geen, eerder besloten
Vervangen bruggen 2027: VOST 04				39.984		30	Geen, eerder besloten
Vervangen burggen 2028: SAM11, VO06,VO08a,VO08b, VOI I, VOI 3, WA14					791.683	60	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2024	655.166					25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2025		655.408				25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2026			655.736			25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2027				655.172		25	Geen, eerder besloten
PWKA Walbeschoeiing 2028					654.921	25	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2024	500.000					30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2025		500.000				30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2026			500.000			30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2027				500.000		30	Geen, eerder besloten
Vervangen groen en bomen 2028					500.000	30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2024	457.632					30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2025		457.632				30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2026			457.632			30	Geen, eerder besloten
Aanleg 1000 Bomen 2027				457.632		30	Geen, eerder besloten
Uitvoeringsprogramma biodiversiteit	240.000					20	Gemeenteraad

Openbare verlichting 2024	314.251					20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2025		314.251				20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2026			344.453			20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2027				401.304		20	Geen, eerder besloten
Openbare verlichting 2028					365.654	20	Geen, eerder besloten
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan Groen			160.000			10	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissen laan ovl			100.000			20	Gemeenteraad
NarcissenIn en Vn Alkemadeln relining en verbet.			499.000			60	Gemeenteraad
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissen In wegen			510.000			20	Gemeenteraad
Speelvoorziening Sportlaan, Voorhout 2024	77.267					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorziening Dragonweg Voorhout 2024	77.267					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorziening Ter Wegenpark Sassenheim 2024	77.267					15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2025		203.653				15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2026			243.536			15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2027				213.963		15	Geen, eerder besloten
Speelvoorzieningen 2028					255.865	15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2024	1.618.705					60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2024	239.084					15	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2024	266.363					15	Geen, eerder besloten
Randvoorziening EM IWKP 2024	93.655					15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2025		1.618.705				60	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2025		30.194				45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2025		15.982				15	Geen, eerder besloten
Hoofdstraat Noord Sassenheim riolering 2025		236.000				60	Gemeenteraad
Vrijvervalriolering IWKP 2026			1.476.705			60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2026			346.401			15	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2026			860			45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2026			303.654			15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2027				1.476.705		60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2027				739.585		15	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2027				26.302		45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2027				69.254		15	Geen, eerder besloten
Vrijvervalriolering IWKP 2028					1.476.705	60	Geen, eerder besloten
Rioolgemalen EM IWKP 2028					161.277	15	Geen, eerder besloten
Persleidingen IWKP 2028					26.108	45	Geen, eerder besloten
Drukriolering BK IWKP 2028					9.894	45	Geen, eerder besloten
Drukriolering EM IWKP 2028					37.291	15	Geen, eerder besloten
Randvoorziening EM IWKP 2028					271.527	15	Geen, eerder besloten
Vervanging straatwerk, kolken etc. Overbos	110.000					20	College van b&w
Vervangen lichtmasten velden SV Warmunda	90.000					40	College van b&w
Totaal investeringen	6.367.074	7.047.622	6.097.907	5.267.649	4.550.925		

Bijlage 2 Stand van zaken Motie van 03-07-2024

Voor het jaar 2025 en verder in kaart te brengen en deze resultaten mee te nemen in de Kadernota 2025:

- **Welke taken we willen onderbrengen, maar ook willen veranderen, aan/bij de Gemeenschappelijke Regelingen waar de gemeente Teylingen bij betrokken is.**

Wethouders agenderen in hun rol van DB en AB lid de financiële situatie en sturen erop aan dat de gemeenschappelijke regeling in kwestie in kaart brengt waarop gestuurd kan worden als het gaat om de taakuitvoering. Want zo maar bezuinigen is niet mogelijk. Dat kan alleen als gemeenten minder taken gaan afnemen.

Een ander spoor is om regionaal na te gaan of de werkgroep FKGR een bredere opdracht kan worden verleend als het gaat om het in kaart brengen en adviseren aan gemeenten om te sturen op de overhead kosten

- **Op welke alternatieve wijze het financieel gevolg van het amendement 'vergroening Teylingen', voor een bedrag van € 45.763 per jaar, gedekt kan worden in de begroting.**

Er is een subsidie van € 308.520,- beschikbaar gesteld. Dit heeft een financieel gevolg van ongeveer € 11.000 dekking op jaarbasis. Dit wordt verwerkt in de programmabegroting 2025 e.v.

- **Wat de mogelijkheden m.b.t. parkeerbelasting voor langer verblijf, bij de parkeergarage van station Sassenheim zijn.**

De beleidsnota voor betaald parkeren is bijna afgerond.

Er wordt nog onderzoek gedaan naar het (type) gebruik.

Het programma van eisen voor de exploitatie door derden is afgerond.

Er wordt op basis van bovenstaande hoe het vervolg eruit kan zien.